„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приспослано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 140. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 10. СЕПТЕМБРА 1895. ГОДИНА XXX.

ЈОШ НЕШТО О КАЈИ.

Ствар о каји сваким даном узима све то већи значај и обим, и чини се да ће наскоро доћи дотле, да ће се са њоме бавити, не само српско и мађарско новинарство, него и сви меродавни фактори у држави. Јер како је познато, не ради се ту о томе, је ли земља и каја манастира Беочина продата по својој правој вредности, него се ту ради о томе, је ли то смело и могло у опште бити; и кад је већ било, за што је и на основу чега је следило, кад за то никакве стварне потребе није било?

Ми смо већ несумњиво доказали у више наших чланака, да је главни инспиратор и покретач ове срамне афере главом патријарх Георгије, та недостојна поглавица овопределне српске цркве и српског народа. Да његови спекулативни лични интереси нису били по среди, каја би и данас стојала у миру — а и саборски одбор би се без сумње, са свим другачије држао, да му је патријарх као председник саборског одбора добрим примером предходио.

Но у место свега тога, патријарх је подмукло и крадомице, најенергичније протурао, помагао и свим сретствима омогућивао ову преварну, на закону и нашој аутономији по ничем неосновану продају српског народног добра — чиме је тако силно заљуљана наша аутономија, да то не би ни пошто смело остати некажњено и не сузбијено.

Ако би се дакле ова незаконита продаја пустила да мирно пређе у заборав; и ако се не би сва законом дозвољена сретства употребила, да се она сбори, а њени потајни продавци казне; онда би се само пружио рђав пример, како се може српска црквено-народна аутономија газити до миле воље, па да никог зарад тога ни глава не заболе. Треба дакле ту ствар добро пречистити, па онда предузети против ње све оно, што нам свима без разлике налаже наша дужност, и као Србима и као часним људима, којима је овом дрском продајом, повређено не само аутономно право, него и народни понос.

У ту сврху ми смо добили нарочито писмо од нашег пештанског извештача, који нас уверава, да је Банфи имао, од неколико сати дуг састанак са патријархом, на коме се водила реч само о каји. Банфи осећа сву тежину свога греха, што га је починио код омогућивања ове скроз неправилне и незаконите продаје српског црквено-народног добра, он увиђа до чега та ствар може довести, па би сад хтео, да са несретним Георгијем удеси ствар тако, да остане и коза сита и купус читав, у ком би случају бар Банфи остао чист као од мајке рођен.

Даље нас обавештавају, да се све више провиди како је патријарх из скроз спекулативних побуда, потицао ову незакониту продају каје, и како је у њу увукао и угарског министра Банфија, који у први мах није ни могао предвидети докле може то све отићи, пошто га је патријарх уверавао, да ће та продаја скоро са свим неопажена бити и проћи. Али су се љуто преварили, јер сад већ и неки пештански листови, узимљу ову ствар са свим озбиљно у претрес и размишљање. Судећи по чланку „Будапешти Хирлапа“, који са свим одлучно признаје, да у тој незаконитој продаји лежи јака повреда аутономије па и самог државног устава; то нема сумње да ће Банфи у сабору бити ради тога интерпелиран.

Наш пештански извештач каже, да је начуо, како др. Павле Дракулић, већ прибира материјал о овој незаконитој продаји, и како ће ваљда још у једној од првих саборских седница, интерпелирати Банфија ради ове незаконите и протууставне продаје. Тако ће се једва једном доћи до праве истине, јер ће Банфи бити принуђен, да у сабору даде тачног обавештења о беочинској каји, а нарочито о томе, ко је спровео молбу министру зарад превишње потврде за продају каје.

Али то баш и јесте највећа мука за оне неваљалце и кривце што се иза ове гадне продаје народног иметка крију.

Управо се о томе сад у Пешти и ради, да се та ствар добро удеси и да се што вештије забашури траг правих криваца. Банфи ће се дакле изговорити на патријарха, да је он за ту продају крив, јер да га је рђаво информирао. Патријарх ће то драговољно примити на себе, уз Банфијево обећање: да га лист Јоте II. апсолутно не сме више вређати и нападати — а уз то и питање о Радићевом избору за владику, одложиће се на неограничено време.

Патријарх је даље већ све удесио са својом потркушом Телечким, како ће своју одговорност свалити на њега. Телечки ће се за тим изговорити на бившег беочинског архимандрита а садашњег темишварског владику, пошто ће се ствар тако удесити, да изгледа, као да је одобрење продаје следило на основу првобитне молбе, коју је још бог те пита кад, поднео садашњи темишварски владика.

Тако се они ето тврдо надају, да ће из ове срамне афере ипак изаћи не кажњени. Но кад би они у том свом швиндлу и успели, јер данас је све и сва могуће — онда има само још један излаз, који се никако неда стрампутицом обићи.

На име прека је потреба ухватити за врат онога, које на купо-продајни уговор потписан, па кад се он мало по притегне, лако ће се и за остале кривце и јатаке дознати.

Када се пак наш сабор састане, онда сви сложно треба да тражимо, да се та незаконита продаја обори, пошто је учињена без пристанка и приволе онога, који по јасним одредбама наше аутономије и државног устава, једини има права одобрити продају српских црквено-народних добара.

Исто тако треба потражити рачуне од преподобног Георгија, како је могао дозволити, не само да се све то на његов очиглед догоди; него како је смео још лично он да омогућује и изводи ту продају, скроз незакониту и нашој аутономији противну? А после свега тога не остаје ништа друго, него тражити да се и он и Телечки и сви остали, који су у овој преварној продаји, најстрожије судским путем казне, као сваки обични варалица; те да се као против такових подигне код земаљских судова тужба и парница.

Ето само на такав начин може се решити једном за свагда ово важно питање. Јер и ако је наше тврдо уверење, да је патријарх први и највећи кривац у овој гној афери, ипак не смеју ни његови јатаци не кажњени проћи.

Георгије се је међутим по Пешти разметао и фалио, како се он баш ни мало не боји од све те новинарске писарије, што се против њега диже. Он каже, да је њему тешко било задобити Банфија и с њиме се измирити, а шта ће писати српске новине и шта ће мислити српски народ о њему, то га није ни најмање стало. Но ми држимо, да се ратоборни Георгије сувише млого пребацује, јер ако једном народу прекипи, због његовог дрског изазивања, може му се лако догодити, да народ са пуно права онако с њиме разрачуна, како за најбоље зна и уме.

Нови Сад, 9. септембра.

Синод неће бирати владику. Како нам јављају из Срем. Карловаца, са свим је сигурно да је патријарх отишао у Пешту, само на позив угарске владе Одазвали су га за то да му саопште, да се на овом синодском заседању несме потрзати питање о попуњењу будимске дијецезе, нашто је патријарх и пристао.

Банфи је хтео Радића, па пошто за Радића поред све агитације није могао успети, јер у Бечу неће ни да чују о томе — то сад он не дозвољава ни то, да синод изабере ма коју другу особу за будимског владику. Патријарх је опет тврдо држао, да ће проћи са добро познатим својим кандидатом, кога је већ одавно наменио за будимског владику. Но како видите све се тумбе извртуло; и тако ће овог пута синод о свему решавати само не о избору будимског владике, ради чега се у првом реду и састаје.

Кад је то тако, онда питамо ми патриијарха Георгија и његов ратоборни и благоглаголиви „Српски Сион“ — чиме ће се оправдати такав беспримеран поступак синода, који и нема више своје слободне воље у одлучивању, него се повија као шибљика испред оне магловите ветруштине, која све чешће и чешће пуше овамо према Ср. Карловцима?

О Георгије, о јадниче, где ће ти грешна душа?! Шта још све неће од тебе претрпити и доживити овај простодушни народ српски, са чијим се ти, поносом тако обесно играш и титраш?!

*

Избори у Далмацији. Ми смо о овим знаменитим изборима доста писали, а сад смо у том угодном положају, да читајући дубровачки орган Срба католика „Дубровник“, можемо констатирати, да и он у свему дели наше мишљење о изборима. Преносимо овде нека места из истог листа која овако гласе:

„С минулим избором српска је странка потпуно задовољна, јер је морално победила, јер је већину своју према „народњацима“ и „правашима“ заједно, чином потврдила. Није успела својим кандидатом, али сила бога не моли, а два лоша убише Милоша. Њезина главна мисао била је, да у овој згоди самостално ступи на изборно поприште. Јер да јој је била једна мисао да кандидатом својим продре, не марећи за начело и за средства, било јој је начина и прилика, што је она свечано одбила. Главну је мисао постигла, то је доста и за њу највећа победа.

Избори за покрајински сабор беху овога пута доста занимљиви за људе, који на овој сунчаној жеги не имађаху друге забаве до новинарских изборних „дописа“, поучни за оне, које још памет није издала, а жалосни за покрајину и њезине житеље.

Две су пак знамените појаве избиле на површину, бива, поповско-фраторска разузданост и компромиси хрватски странака с аутономашима.

ПОДЛИСТАК.

НОВИЈИ ПОЉАЧКИ СЛИКАРИ.

Кад год ми се пружила прилика, да на бечкој изложби слика видим радове и пољачких сликара, увек сам са неким необичним задовољством посматрао радове тих врло даровитих словенских сликара. За мене су њихове слике биле пуне необичне дражи. Ја сам уживао у оним сликама, које су ми приказивале лепоте пољачке природе, уживао сам у оним широким и мирним пољанама, у њиховом свежем зеленилу; уживао сам у сиромашним пољачким сељацима, који уморени од тешког посла, онесвешћени од сунчаног сјаја, од силног мириса пољских цветића и јаке врућине, седе па се одмарају у дубоком хладу лиснатог дрвећа. Уживао сам у њиховој зими, са њеним разноврсним и лепим бојама, прозрачним ваздухом, јасним сунчаним зрацима и нежним снежком, који је као ситан шећер попадао по голим гранама високог дрвећа. Врло сам радо гледао и красоте њихове јесени, где се увели листићи силне брезовине светле као злато, а њихова танка, витка и бела стабла сјаје као сребро. Јако су ми се допале и њихове тамне јесење ноћи, када жубор брза поточића својом сетном песмом успављује велика шарна поља и цветне долине.

Али нису по све природне лепоте, које нам приказују пољачки сликари. А ко би у опште и могао набројати све лепоте пољачке природе, које су изазвале највеће дивљење код целе изображене Европе? Као год што је некада знао велики Иван Тургењев својим „Ловчевим Записницима“ да задобије цео изображени свет, тако исто и пољачки сликари, када су први пут пред публику изашли са својим сликама, у којима су износили лепоту своје домовине, задобили су целу западну Европу. Цео изображен свет дивио се њиховим шумским идилама, њиховим ловцима, њиховом облачном небу, њиховим пастирима, њиховој зори и њиховом снегу.

Све те слике, поред врло добре технике и колористичних лепота, увек се још одликују неком природном поезијом, тако, да се данас више пољачки сликари у европском уметничком концерту не рачунају више као „мртве душе“, него као чувени фактори.

Погледајмо само сликарске радове даровитог уметника Wodzimierz Tetmajer'a. Он је у првом смислу речи обожаватељ пољачке природе и пољачког сељака. Од свију пољачких сликара он још понајбоље познаје обичаје свога народа, јер живи и ради на селу. За супругу је узео ћерку неког пољачког сељака. Он се једино дружи са својим народом, најбоље познаје његове мисли, жеље, осећаје, тежње и наде, с тога је увек кадар најбоље и најверније да оцрта живот пољачког сељака. И ако његове слике не могу још издржати строгу критику, опет се у његовим радовима огледа силан и врло оригиналан дар.

„Kolenda“ је најстарија Тетмајерова слика. У тој слици износи нам уметник једну групу врло оригиналних пољачких сељака, који пред неком сељачком кућом певају побожне песме. Особито су интересантна она два свирача, што су се одвојили од оне групе пољачких сељака. Врло су природни и пуни живота и сами певачи. Цела слика је врло природно изведена, тако, да самом посматраоцу и нехотице изгледа, као да је и сам саучесник тога весеља — као да и сам осећа оштрину оне љуте зиме.

Исто тако је врло природна и пуна живота она слика, у којој нам Тетмајер приказује „Сеоске сватове“. Од свију оних особа, уметник је при изради обратио највећу пажњу на младу и младожењу.

„Сеоски адвокат“ је верна слика из пољачког сеоског живота. У тој слици показао је Тетмајер врло фини укус за боју, врло добру технику а и добро и природно груписање особа. У Галицији има на стотине тих врло оригиналних сеоских адвоката, који се показују као највећи пријатељи пољачких сељака, а у самој ствари они су његови највећи непријатељи, то су праве народне изелице. И сликар је врло вешто приказао ону противност између тих адвоката и сељака. Тетмајер је у тој слици приказао сељаке као врло наивне, поштене, добродушне, одане и искрене људе, а сеоског адвоката је приказао као врло лукаву и себичну личност, као страшну варалицу. Карактеристика појединих особа је изврсна.

На тој слици огледа се прави дар уметников, види се његова изврсна способност за цртање правих народних карактера — правих сељачких типова

У ландшафт-слици „Пут кроз поље“ уметник нам је представио лепу групу сељачких сељанкиња, где уским путем весело корачају кроз лепа, широка поља.

Лепе су му и ландшафт-слике „Сеоска улица при месечини“ и „Дворац Ogrodzieniec“.

Врло фини посматралачки таленат показао је Тетмајер у својој слици „При заједничком ручку“.

Све Тетмајерове слике чине врло лепу галерију интересантних сељачких типова, који су изведени уметнички и верно по природи. Он је на својим сликама умео готово јединствено да прикаже особине пољачког народног духа — он је знао врло вешто да карактеризира оно што се зове „народно“.

На његовим сликама нема ни спомена о некој сентименталности и дивљој или нежној романтици. Чист реализам провејава кроз све његове слике, и управо тај реализам, на којим је он знао да изведе оне и онако интересантне народне мотиве, и у опште онај његов врло оригиналан начин карактеризирања пољачког сељака, допринели су, те је тај млади уметник за врло кратко време заузео отлично место међ пољачким уметницима.

Ко се до Тетмајера интересовао за снажног

Поповско-фраторска разузданост под правашком фирмом уродила је изгредима у котарима задарском, врличком и макарском, у последње време беше потребна присутност самих војника, да бирачи могу слободно вршити своје право. „Праваши“ се туже и јадикују на притисак владиних органа у корист „народне хрватске странке“, а не виде уза се ecclesia militans, која је на најдрзовитији начин ступила у изборну борбу у корист праваша, против „народњака“ где нема Срба, а где их има као у Врлици, Дубровнику и у Боки и т. д. у корист Хрватства против Српства. Уз једну хрватску странку беше црква, а уз другу влада, свака имаше јако залеђе, с тога су јадиковања „праваша“ и „народњака“ у њиховим органима о насиљама и притисцима било владе, било цркве, једностранa, а које је јаче, не ћемо расправљати. Само треба дати памет хрватским странкама, што би било од њих, кад би против себе имале и цркву и владу као ми Срби?“

У УГАРСКОЈ НЕМА СЛОБОДЕ!

Од кад ми пишемо и доказујемо, да је слобода у Угарској постала илузорном, јер ако и има слободе, то је уживају само повлаштени Арпадови синови, док се остали народи у Угарској управо дивљачки гоне и тамане. Али не судимо само ми тако, што нисмо Мађари, него тако су већ почели да суде и сами Мађари; и за то ћемо овде пренети нека места из мађарског листа „Хазанка“ бр. 240. који са свим темељно и стварно доказује да у Угарској нема ни трага од праве слободе:

„О Угарској је разговор и о ономе народу, што је за двадесетогодишње либералне владавине дотле дотерао, да мирно и скоро без приговора трпи, да му се корак по корак конфискују она права, што сачињавају основе развитку слободних држава.

Кад сравнимо наше стање, не са Енглеском, већ са другом половицом наше монархије, мора нас облити румен стида видевши, колико ли нас надмаша Аустрија у погледу својих слободоумних тежња.

Гроф Килмансег начелник аустријског министарства, издао је недавно једну наредбу, која се односи на политичка права државних чиновника, а та је наредба далеко слободоумнија од оне праксе, што се код нас развила. По тој наредби могу своје бирачко право чиновници вршити без икакве сметње, само им се то забрањује, да буди за коју странку кортешују и да експлоатишу своју власт у корист какве странке. Какво је то идеално стање према овом нашем, у ком велики жупани, школски надзорници и солгабирови јавно, без стида и срама гурају у напред владине таљиге и корумпирају бираче по потреби и подмићивањем.

А шта тек да кажемо за право ропство, до кога је дотерано угарско државно чиновништво са тога, што нема службене прагматике? Док се у Аустрији одозго узима иницијатива, да и онако већ до високог ступња уздигнута чиновничка права допуне и према данашњим приликама у склад доведу, дотле се код нас на том пољу баш обратно догађа. Самосталност и независност скучава се с дана на дан све на ужи простор, та ето држава већ и то наређује, каквог културног удружења може државни чиновник бити чланом, о службеној прагматици пак нема ни речи, и то неискупљено обећање наслеђује једна влада од друге. Бирократска Аустрија штити своје чиновнике уставним гаранцијама од корумптивног уплива страначких влада. Код нас декрет не уздиже чиновника до члана државне управе, већ га понижује до слуге силника.

Што год даље посматрамо наше одношаје, све нам се црња слика указује.

Првога маја одржано је у Бечу не мање од 47 јавних скупова, код нас су ове године били скупови забрањени, а влада с највећом самовољом поступа у погледу слободе зборова и удружења. Кад јој се допадне она их забрањује, а кад их дозволи не један пут је спречила, да се на њима политичке теме расправљају.

У Аустрији тако рећи свака странка иде за тим, да се бирачко право прошири, само се разилазе у начину; код нас би тако звану либералну странку могли на свашта пре приволети, него на то, да се прошире уставне шанце.

Штампа је без сумње слободна, но што год влада против ње учинити може, то она никад не пропушта да учини. Ето од реда затварају људе најнезнатнијих листова, а под изговором, да су доносили политичне чланке, а немају кауције. Али то чине само онда, ако ови устају против владине политике, иначе могу и веру вређати и јавни морал профанисати, неће им ништа бити, не треба ни од чега да се устручавају.

Па ту су и велике црквено-политичке реформе, чувене тековине либерализма, које проширују слободу појединаца, али само у очима оних, који неће да мисле. Ми се захваљујемо на том либерализму, што и онако већ огромну моћ владину, помоћу неколико хиљада нових оруђа, мал' не до крајњих граница уздиже, те од ове државе праву чиновничку државу ствара, увлачећи у државну сферу и онај слој народа, који би ваљало сматрати идеалом слободне Угарске.

Но ни то не би било све. Тек што није држава узела у своје руке управу над живинарством, па за тим над здравственим стањем људства. Па можда и над јавном наставом, воља је ту, само да буде новаца.

Народ пак, који својевољно жртвује сваку гаранцију своје слободе, мисли да је слободан. Онај начин, како је министарство унутрашњих послова поступило према прослави успомене Мартиновића, показује колико је то мишљење основано и колико је силно благодарна мађарска влада мученицима за мађарску слободу. Или зар ни то није грех за већ назвату слободну Угарску?

Народ види, да државни органи не у једној прилици боље врше своје дужности, него жупаније и вароши, па се већ и због тога сам одриче својих права, што се на тај начин ослобађа испод одговорности. Но не смесе с ума сметнути, да крњење јавног живота ствара школу за богаљасте карактере, као год ни то, да ону слободу, која је од прадедова насљеђена, не би било слободно од себе одбацити ни онда, када би се по ту цену постигао тренутни мир и кад би се тиме материјалне користи своје могле осигурати. При тој промени губи онај, који за таке ствари даје оно, што је најславнији услов за подизање народног живота.

Милетићева седамдесетгодишњица.

„Милетићева прослава“. Под овим натписом: доноси „Поморишанин“ у 22. броју ове редове: „Већ се у велико чине припреме, да се до године 10. фебруара прослави на свечан начин 70-годишњица великана дра Светозара Милетића. Основано је друштво „Братство“, које има смер књижевни, да на првом месту прикупи и изда целокупна дела, расправе, чланке и говоре Милетићеве у књигама за народ, а уз то, да исплати дугове Милетићеве, који су постали услед болести његове, и да му осигура доживотни ужитак.

У овом подузећу не ће суделовати само овострани народ, нехо се позива целокупно Српство, за које има Милетић неоспорних и великих заслуга, да заједнички исплатом дуга спреми дар, а издањем дела подигне му за живота споменик.

Први прилози за деонице већ стижу и по изгледима за ова два месеца, септембар и октобар, спровешће се уписивање деоница у толикој мери, да ће се онда управо знати, колики ће обим ово друштво да заузме. Друштво се оснива на главници од 30.000 форината, са 3000 деоница по 10 фор., које се исплаћује на једаред.

Ово дело треба да нас прикаже пред страним светом. Свако знаде нашег Милетића, па ће у успеху овог дела да види, како ми уважавамо своје велике људе и јесмо ли вредни, да их имамо.

Од сваког појединог зависи потпун успех у овом подузећу. Ту не би смело бити никаква изговора, јер је један у Српству Светозар Милетић!“

*

Пишу нам из **Јасеновца на Сави:** Српска Јасеновачка омладина захваљује овим свој оној господи, која је удостојише својом посетом приликом беседе, приређене за куповање деоница „Братства“ у корист овдашње српске школе.

Добровољне прилоге дароваше: По 4 фор.: г. г. Михалцић, Л. Бачић. По 3 фор.: И. Чолановић. По 2 фор.: В, Јовичић. По 1 фор. 50 новч.: Десић, Полак. По 1 фор.: Д. Адамовић, С. Брадарић, М. Велебит, А. Сопић, Ј. Грубнић, Ђ. Ј. Димовић, Т. Дробњак, Н. И. Матаруга, Ј. Метлаш, Б. Пајић, П. Пајић, Р. Пајић, М. Пауновић, И. Рокић. По 50 новч.: Љ. Валтер, Ђ. Врсајко, В. Рокић, И. Стојановић, П. Шестановић.

С поносом изриче приређивачки одбор захвалност свим Јасеновачким госпођама и свој Јасеновачкој Србадији, који ретком слогом и маром приопуше око приређивања ове беседе и што својом материјалном или моралном помоћу увеличаше ову нашу славу.

Њихову одушевљењу има се приписати у заслугу, што је могао онако велик број сјајно одевених особа у лепом српском оделу суделовати у комаду „Косово“.

За одело дароваше гђе: Анка Грујичић, 1. фор. 50 новч. Ј. Михалцић 1 фор. 25 новч. По 1 фор.: Д. Адамовић, Д. Балтер, М. Велебит, Л. Бачић. С. Грујичић 55 новч, По 50 новч.: М. Димовић, С. Десић, Сестре Дедовић, Д. Полак.

Од примљена 152 ф. 05 н. Послато је „Братству“ за упис деоница у корист овдашње српске школе 80 фор. Остало је 72 ф. 05 н., која је свота издана за разне потребе. — У Јасеновцу 6. септембра 1895.

Одбор.

Политичке новости.

— Србија. У Србији још увек све живо очекује повратак младог краља, јер се за сигурно држи, да ће наступити не само промена у влади, него да ће се и иначе решити веома значајне ствари.

За сад највише има изгледа, да ће доћи фузионирано радикално-либерално министарство, наравно ако радикална странка на то пристане. Неке новине већ јављају како су се ту скоро Ристић и Пашић састали, и како су углавили све тачке будућег заједничког им рада у држави. Колико у тим вестима има истине наравно, да ми не можемо знати.

О женидби краљевој још се увек говори са сигурношћу; те сад већ и београдски листови пишу, да ће, ако бог да, будућа српска краљица бити, млада 17-годишња Јелена, кћи руског великог кнеза Владимира, стрица царевог.

Ристићев говор, кога је држао на последњем либералном скупу, репродуцирају и преносе скоро све стране па и домаће новине, те и сувише много увеличавају извесне Ристићеве реченице. Говор није без неке вредности, али са обзиром на то, да је држан на обичном партијском скупу, никако не може имати ону важност, коју му хоће да припишу бечки и пештански листови, који од свега начине праве бауке и страшила, што год у Србији бива.

— Аустрија. И ако се у Бечу обављају сами општински избори, ипак су они тако знаменити и тако одсудни, да се данас цела европска штампа са њима бави. Нарочито се ова победа антисемита веома угодно дојмила код Чеха, јер скоро сви њихови листови одушевљено пишу о исходу трећег изборног општинског тела у Бечу те таку исту победу антисемита желе да се чује што пре и у Пешти.

Свакако је ова врло важна и знаменита појава, којој се и ми Срби можемо од свег срца радовати. Но кад једном буду са свим довршени избори и у осталим изборним телима — онда ћемо и ми опширније о овој сјајној победи антисемита проговорити, коју и овом приликом искрено поздрављамо.

— Угарска. Пре кратког времена нашао је за добро син покојног Кошута да држи говор својим бирачима у Њиредђхази. Његов говор који се баш ничим изванредним не одликује, у толико је ипак значајан, што се у њему констатира расуло и завадак, који влада у крајњој и тако званој независној мађарској партији.

Франц Кошут још наглашава, како је незадовољан услед тог расцепа у странци, те у интересу странке а и у интересу Угарске жели, да се незадовољство што пре у странци изглади и да се сви опет чврсто лате заједно око једне и исте ствари.

Чује се, да ће Банфи лично однети цару и краљу у Колошвар, румунску захвалницу краљу зарад њиховог помиловања.

— Италија. Свечаности у Риму одпочеле су у велико 8. септембра, као свечана прослава првог уласка талијанске војске у папску престоницу. Краљевска је породица сва стигла у Рим и дочекана безбројним корпорацијама и грдном масом народа. У Рим се слегло до 5. ов. м. преко 40.000 странаца. Разних гимнастичких стрељачких и других дружина дошло је до 9000 људи на броју. Као што је раније јављено Папа је наредио: да сви његови верни проведу у молитви по црквама, да не би дошли у сукоб с непријатељима, који ову свечаност за инат светом престолу праве.

— Белгија. Сва нада белгијских либерала на краља, да ће он спречити увођење у живот оног чувеног по својој назадности у овом времену школског закона, који је конзервативна данашња влада помоћу своје већине изгласала, остала је узалудна. Ни они митинзи, ни јавно мње-

---

пољачког сељака, кога су занимали они оригинални сељачки типови? Кога је до Тетмајера занимао онај јадан и патнички живот пољачког сељака? Само Тетмајерова кичица учинила је пољачког сељака „salonfähig“ и код пољачке више аристократије. Те његове јединствене слике пуне живота, пуне природне поезије и пуне лепог и нежног колорита, разнеле су Тетмајерово име и изван уских граница његове домовине.

* * *

Ландшафт-сликар Thaddáus Rybkowski већ је доста чувен у уметничком свету.

Да ли сте видели кад год слику, која вам приповеда о некој тузи и силној меланхолији?

Погледајте само сликарске радове тога уметника. Кроз његове радове провејава нека необична туга и сета.

Далека снежна поља, суморно, облачно небо, белоснежне колебице, сиромашне опале сеоске кућице, сеоске крчме покривене сламом, пред којима стоје натоварена ловачка кола, широки сеоски путеви, обрасли трњем, зеленом травком и тек по којим нежним цветком, тавно зеленило густих шума, малени сребрни таласићи мирних река, живот богатијег пољачког сељака, шаренило његовог одела, живот по мрачним прљавим и монотоним улицама сиромашних пољачких сеоца — све је то представљено са белим, сивим и загаситим тоновима. Већ ређе ћете наћи на његовим сликама црвену или јасно-жуту боју.

Рибковски је врло добар колориста и изврстан цртач.

Ко се не би дивио оним сребрнасто-сивим тоновима, са којима он приказује широке сеоске улице, којима путује какви стари, одрпани сеоски ћифта; коме се не би допала она загасита боја, са којима приказује непрегледне оранице, где ради вредна рука пољачког сељака. Како је дивно плаветнило неба и свеже зеленило оних ливада у његовој слици „Растанак са драганом“. То вам је права идила. Из оног свежег зеленила провирује белоснежна колебица, поред које стоји неки млади пар људи у лепој народној ношњи.

Врло леп колорит опажа се и у његовој слици „Башта“. Дубоко у зеленој доњи види се опет нека сиротињска колебица, на којој се настанила и нека рода. Величанствен, пријатан и угодан мир и тишина огледа се у тој слици. У тој мирној и питомој доњи, изшараној нежним цветићима не видите ни једног шареног лептирка, нити ће вас изненадити диван цвркут или лепршање малених птичица. Доња је мирна.

Нежним и љупким колоритом одликује се и слика „Превоз“. Осим оних занимљивих Пољака у народном оделу, уметник је врло лепо извео и ону тију реку, која просеца мирне пределе, над којима се надвисило плаво небо.

Врло интересантна је слика „Повратак из лова“. На тој слици видите елегантне ловце, који се одмарају пред неком сеоском крчмом. На неки тешки сељачки коли видите и католичког свештеника са крстом у руци, који се сигурно жури, да исповеди и причести каквог болника. Црквењак звони. Пољачки сељаци, који су на бунару напајали коње, поштују своју веру а поштују и крст на коме је наш Спаситељ испустио своју душу, за то и падоше на колена, чим спазише свештеника са крстом. И шумар је скинуо капу, само она елегантна господа нису се ни помакла с места, него са свим равнодушно посматрају цео тај догађај.

Заиста диван мотив из живота наших дана. Врло су интересантни они сељачки типови. Диван је онај снежак а и цела она околина, обасјана зрацима злаћаног сунашца на западу.

Рибковскова слика „На ливади“ јако ме подсећа на „Ловчеве записнике“ од Ивана Тургењева. И овде као и у записницима видите пастире. Неки су поседали око ватре па приповедају. А о чему приповедају ти синови поносне степе. О дивовима, о народним јунацима пољачког старијег доба, о вилама, које у брзом лету прелећу ону недогледну степу, и о вечитим принцезама, које станују у развалинама некадањих поносних краљевских дворова. Нешатније опет пастире не занима приповетка, него нека лепа плавојка. Њу хоће они да ухвате. Један је већ дочепао за њену црвену сукњицу. Она се брани од њега, али чини ми се биће јој све узалуд.

Заиста и то је прекрасан мотив пун живота, пун нежности. Цела је слика изведене верно по природи.

Силан посматралачки таленат огледа се у слици „Markt am Hof“. То вам је прави бечки вашар у очи католичког божића. Већ се спустио први сумрачак. Снег је покрио целу околину. Како су нежни они зелени листићи од јеловине под оним белим снежним покривачем. На тој слици виде се разна кола, обријани кочијаши, у ливреји са цилиндером на глави или сиромашнији кочијаши у јадном зимском капуту или сељачкој кабаници; ту су вам мирна а и несташна деца са пуначким и руменим ображићима, који весело погледају около себе; ту су вам нежне госпође у елегантној тоалети са финим рукавицама и скупоценим шеширима; ту су вам касапи, прави атлети, људи високи и снажни; ту су вам мирни Словаци — тај најнесретнији и најсиромашнији народ словенски, који су бесни Мађари наумили да збришу са лица земље. У врло лепом и шареном народном оделу видите те сиротиње, где нуде своју врло укусну робу мирним бечким грађанима.

И у тој слици показао се Рибковски као изврстан цртач и врло добар колориста.

Врло лепим колоритом одликују се слике „Zigeunerlager“ и „Marktscene aus Galizien“. На тим сликама видите неку пријатну и угодну мешавину од кућа,-пољачких сељака, ружних и прљавих Чивута, лепих коња и разних кола.

Купиново. **Павле Лагарић.**

ње у опште у свету, нису могли учинити ништа. Краљ је закон санкционисао и школа је у Белгији потпуно предана на милост и немилост назадначком католичком свештенству.

Овим опомињемо све оне, који нису уплатили претплату за трећу четврт, као и све оне који нам од пре још дугују, да се са што бржим пошиљањем новца пожуре.

Извештај са учитељске скупштине у Пожаревцу.

Знам да сте ради да вам причам како сам путовао, како сам провео па и повратио се из Пожаревца са XII. учитељске скупштине. Мој брат Љуба, хтео би може бити, да дозна и колико сам ја све и потрошио: но то ћемо оставити да испричам при чаши пића код нашега доброга угоститеља Матије, кад се сви на окупу нађемо. Овај месец „коловоз" растурио нас које где, те није ни вредно о томе причати док се не окупимо. А и то ће скорим бити; јер ево већ хора дође, да се одпочне радити. За јавност и није да се знаде: та доста је, да то ми онако у ужем кругу знамо, да се насмејемо и преко тога да пређемо баш као и сам, на ово што сам рад да причам. Чујте: Онај лепи братски пријем у Јагодини лани, и онај искрени братски предусретај гонио ме је, да се и ове године јавим, да сам рад присуствовати и ово годишњој учитељској скупштини у Пожаревцу. Браћа су то и преко неких новина и објавила ради олакшица при путовању, и ја обавештен са те стране, очекивао сам дан поласка. Мрско је то путовати сам, а особито сад, када морам да имам и пропратницу и пропустницу, печат и потпис и шта ти ја све знам, да ти се знаде и колико ти је година, и напослетку какви си, и шта ти је у торби, те сам жељан био, да још ко од наших пође, да лакше поднесем оваку преметачину. Мој старији колега хтео је у своје родно место у Банат, а и у околицу да занови своје лепе млађане успомене, те се решио, да и он самном пође. Ја сам се томе радовао, јер је тиме имао овај пут веће важности. Како сам писмено био обавештен, да ће чланови главног одбора учитељског удружења кренути у суботу око шест сати из јутра, српском лађом за Дубровицу, то смо се и ми решили, да се у петак до подне кренемо, како би после подне у Београд приспели, свршили посао, те преноћив са браћом се кренули у речено време у Пожаревац. Али да се у Земуну не би задржавали, то упутимо пре нашег поласка препоручено писмо, нашем једном познанику и другу, у ком га замолимо, да нам на темељу приложених пропустница, које смо од наше котарске области извадили, извади у тамошњем магистрату попратницу; како ми не би морали ни силазити у Земун, већ одма железним возом у Београд, па за то и замолисмо пријатеља, да нам у одређено време изиђе на колодвор у сретање. Примивши наш друг наше писмо, учини како смо га замолили и хотевши нам још веће услуге учинити, пређе локалном лађом сам у Београд, да за нас у главном одбору извади уверења, а своме сину преда извађене пропратнице, да нам их уручи: описавши нас како изгледамо. Ми пак сретно приспев у Земун, крстарили смо погледима лево и десно, не би ли како смотрили и угледали нашег пријатеља, кога никако не могав угледати, кренемо се граду, разговарајући се и нагађајући, шта може бити да нам наш пријатељ у сретање није приспео. Држали смо да смо касно предали писмо. Већ смо били осудили и пошту. И на послетку смо се тешили тиме, што смо имали у џепу рецепис од предатог препорученог листа; држећи да ипак не ћемо имати никакве сметње. Тако у разговору корачасмо напред; поред нас јурише силне каруце и ми смо се уверили, да је Земун град, који има велики саобраћај, да је живо место и важна тачка, о којој има помена још и из старијих времена. Пред нама се пружила доста добро утрвена и доста широка цеста са једне и друге стране лепим и већ одрањеним дрворедима разних врба и топола, да би ти врло пријатно било шетати, само кад се не би и с лева и десна распростирао загушљив мирис устукле баре и мочваре, која се овогодишњим наглим доласком Дунава Земунцима натурила, да им покуди красоту, коју им је сама природа поклонила. На самој дами при проласку могла се видети нека места испуњена са пуним врећама земље као одбрана тога доброга али у господству беснога елемента — воде. А вртови у којима беху многе воћке, отањише се и стајаху без лишћа осушене, као да је време дубоке јесени; дочим се разсађена шумица лепо уврстала и даваше изглед лепога напретка. На истом друму могао си видети још по ког изнемоглог старца, где моли милостињу, који би ти могао за цело причати о некадањем лаком и веселом живовању градском. А бројкама означени фењери поносито стоје као сведоци да се грађани старају како за странце тако и за домаће, да се никоме што рђаво у ноћи не деси. У сам град улазиш из зеленила и ако погледаш одмах на оне прве величанствене куће, које су по свој прилици свратишта, такође са лепим баштама; задобивен си, да би и овде могао који дан пробавити и проборавити. При уласку у град је с леве стране парк у ком се гаје сваковрсна дрва за градска шеталишта а и за саму околицу. За то ти и мора у очи упасти они красни редови подигнутих дрва на обали дунавској код паробродске станице, да се запитати мораш: је л' то игра природе, да овде подиже и улепшава; а тамо да обара и затире; да овде тако лепо користи, да се красоти дивити мораш, а на другој страни да мораш очајавати и у неприлици бити. У таком проматрању приспели смо и жељеној мети: кући нашег познаника. Одмах смо дознали, шта је у ствари, јер не за дуго дошао је малиша и предао нам је писмено код куће, место на станици. У кући нашег пријатеља смо се одмах одомаћили, јер смо врло искрено предусретени. Ту затекосмо и страних а старих неких познаника још из ђаковања, те се упустисмо у разговор, да и заборавимо да је већ подне и да ручати треба. Но морали смо причекати да дознамо што је наш пријатељ израдио у Београду. И он око два сата приспети може; ми пак скоро сваког сата можемо се превести и на место определења стићи. Но домаћица нас није пустила. Ми смо морали остати ручати и причекати на домаћина. Домаћин не свршив у Београду посао, јер у зградици удружења није никога затекао, крене железној станици, држећи, да смо од малише примили пропустницу, те да нам јави што ћемо даље: но не нашав нас, ускочи у вагон и око два сата поврати се дома. Онако замореном криво му је било на сина, што је бадава јурио, нешто потрошио а ништа свршио није. За то га и предусретне са: како да није могао познати мога колегу, кад га је и од пре познавао; а опис је био, да поред једног дебелог господина иде и један танак као прст, те да то сваком у очи упасти може. Малиша се бранио, да је он на то и пазио: да је једног дебелог са још неким мршавим и питао, али да то висмо били ми. И шта је друго знао и чинити, него! вратити се дома. Сада смо знали на чему смо. Домаћин је ручао, а ми се при чаши вина разговарали и сладили нашем домаћину, да и он с нама пође. Драге душе и он је хтео ћи, али је био обвезан због забаве коју је ишао о Преображењу и краљевом дану што свечаније извести, па се колебао: но свакако да извадимо и за њега уверење, да, ако би он свршио посао и одлучио се поћи, да у јутру око пет сати ако приспе лађом, да може одма наставити пут с нама заједно. Како је већ било три часа после подне, то се и ми заблагодарив домаћици и домаћину кренемо паробродској станици. Домаћин нас је пратио. Приспев станици, морали смо мало причекати, јер се тада баш испред нас отисла лађа, којом смо се и ми могли одвести, да смо само неколико минута пре приспели. Сад смо имали и времена да разгледамо дунавску обалу и околицу. По Дунаву су крстариле горе, доле теретне лађе, са више пуних шлепова, тромо пиштајући, давале су од себе знака, да није лако давати отпора мутном Дунаву, који је грабио својим правцем напред. Даље је тамо прелазио по који чамац, онај преко адици, где земунци имају своје баште и бостане. При обали било је већи чамаца, који су напуњени били крушкама, лубеницама и дињама, а у једно се могло видити и неколико котарица грожђа покривена са танком превлаком неког танког платна; да је скоро сваког мамило, да мало боље загледа у овај производ којим нас је Бог казнио напустив филоксеру, те смо жељни овог најздравијег воћа. Тамо даље могао си видети неког лађара, где је са утврђеног балвана а привезаног за станицу, ширио и бацао своју сачму, не би ли уловио коју рибицу; но сваки пут узалуд, мењајући место, не би ли боље среће био. На послетку узалудно уморен, оставио се овог неблагодарног посла. А ако си се хтео окренути граду, могао си видети трагове од пређе надошле воде; јер пролетос је надошла вода продрла била у сам град, и по ноћи се мораше поплашени грађани селити и бежати испред овог незваног госта: ма да је град обезбеђен са доста високом каменом одбраном. И ако споменем и овде онај од скора лепо примљени и уврстали низ редова подигнутих а једноликих красних дрва што се поносито нуз обалу држаше као победиоци ове силе, беше све што се у тај мах са обале видети могло.

Но док смо ми тако разгледали ову дунавску обалу и околицу, приспела је и лађа, којом смо се ми хтели превести. На дати знак извадили смо карте, потврдили пропратнице и опростив се са домаћином, да се до у јутру видимо: на треће куцање звона са лађе, укрцасмо се у исту, и не за пун четврт часа допловимо обали милог нам града Београда. На излазу дочекаше нас више српских жандара и полициста, те пошто предасмо карте, затражише од нас пасоше, одузеше их од нас, да их одма и разгледају; а нас упутише у зграду за прегледање ствари. Наше ствари прегледаше одмах; јер беху боље хаљине, кошуље и ништа више. Пропустив нас уз питања каква су нам имена и презимена, стигли смо одмах у полицајно звање, да нам се предаду олузети а прегледани пасоши; које нам одмах и уручише.

Добивши пасоше застали смо мало, да се решимо, шта нам сада чинити ваља. Ваљало нам се јавити главном одбору. За то се и упутисмо каменим неким степеницама правцу ка калимегдану, познатом и дивном београдском перивоју, те на углу неког тесног сокачића са десне стране, на некој неокреченој и неолепљеној кућици са два прозорића наслоњеној на некој јачој згради, могли смо разговетно прочитати: „Учитељско удружење". Признати морам да сам ја себи замишљао, да је главни одбор учитељског удружења смештен у бољој каквој згради, но то не чини ништа; јер ова је кућа од београдске општине уступљена бесплатно, а народна мудрост вели, да се поклону у зубе не гледа. Упутисмо се унутра. Примитивност кућице није нас ни најмање збунила. А поглед наш, који је био уперен на отворена врата са леве стране, сукобио се са погледом неке жене осредњега стаса и доба, која је на крилу држала сигурно своје од прилике двогодишње дете. Запитасмо: „Да ли има кога од Удружења?" Добив одговор, да само пођемо напред, закуцасмо на врати предње собе с десна. На одзив: „Слободно!" уђосмо у нутра.

У соби се налазио деловођа са два члана одбора и један гост учитељ из унутрашњости. Ми се једно другом приказасмо, на што нас као госте одмах понудише да седнемо. Распитав, колико је пријављених учитеља њихових и гостију; кад тачно полази у јутру лађа за Дубравицу и још неких низгредних питања, расматрали смо ову собицу удружења, која ево овако изгледа: У прочељу налази се слика: добротвора Јована Гавриловића, чланова утемељача, Ивана Филиповића и Коменског; са јужне стране, дуж целога зида, велики орман, пун сваковрсних задружних књига; са источне стране: слика чланова прве учитељске скупштине, слика Милутина и Милеве Радуловића, чланова утемељача, слика сина Мише др. М. Поповића, такође члана утемељача. Са северне пак стране: четврта учитељска скупштина 1887. године и диплома „друштва св. Саве". А средином собе пружио се застрт великн сто, око кога је поређано до једно дванаест столица. И ми, добив уверења као и књигу „Годишњак" бесплатно, у ком је оцртан рад главног одбора за годину 1894-5., препоручив се и поздравив, кренусмо се истим путем доле, да дочекамо електрични трамвај, да потражимо заклона и ноћишта, како би у јутру већ око пет сати на ногама били и продужили пут.

Сишавши се доле, уђемо у трамвај којим смо познатом брзином већ јурили: ја до војне академије кнез-Милошевој улици, а мој колега пут „Славије" своме рођаку. У овом крају Београда ја нисам био познат, па за то сам и распитивао за кућу мога познаника коме сам се упутио. Запитао сам једнога жандарма, но овај ми није знао рећи. Ја сам се пак упутио Ђ. П. умировљеном пуковнику. Не добив од жандарма одговор, приближим се једном старијем, лепо обученом човеку и замолим га, да ме упути моме познанику. На доброг сам се намерио, и овај ме лепо упути — и не за дуго, ја сам већ био код куће, којој сам наумио.

Ушав у нутра, запитам: „Да ли сам у кући г. Ђ. П. умировљеног пуковника?" На степеницама је стајала нека девојка. Ја јој кажем ко сам, на што ми она одговори, да ме је господин чекао до подне, да је изилазио пред мене на железничку станицу и да је господин сад горе. Упутим се одмах горе, и већ у предсобљу сусретнем се са мојим знанцем. Поздравимо се и он ме уведе у своју собу. У соби је био његов писаћи сто, а на столу моја дописна карта, којом сам му јавио мој долазак. Даље миндерлук и ручна књижица; о зиду разне сабље и оружје; икона св. Мрате као заштитника његова дома, са још два портрета његових синова: Јове и Јеше.

Сад су наступила питања: како да нисам стигао у подне, на што му ја испричам догађај у Земуну. Док смо се овако разговарали, није дуго било, а девојка је већ изнела по српском обичају слатко; и ја сам се заложио.

Пријатељ мој хтео је да ме проведе, те ми се ставио на расположење. Да ли на Калимегдан или у Топчидер? Имали смо времена и горе и доле. Тако смо и чинили. Но пре него што смо пошли, ја сам замолио за мало воде, да се оперем од прашине и да се очистим. И пошто смо се оправили кренусмо се трамвајем за Калимегдан. За време шетње разговарали смо се о лепоти перивоја: Гавриловићу и Дапичићу, Јакшићу и Илићу и о приликама које су сада у Београду наступиле, а за тим смо опет сели на трамвај, купили: „Вечерње Новости" и друге, те се кренули у Топчидер. Ту смо се бавили при чаши пива до осам сати; а за тим смо се кренули кући на вечеру. Код куће нас је затекла изврсна вечера, поред које смо скоро до једанаест сати ћеретали. Тада смо свако у своју собу отишли да спавамо. Ја сам још замолио да се навије будилник, како ја не би окаснио и са последње лаку ноћ! сподобим се у постељу. Но нисам најбоље спавао, јер сам био на опрезу, да не окасним. Па и мој домаћин није најбоље спавао, јер му је побољевао зуб, те се морао дизати из постеље и тражити му лека. У јутру сам се на време пробудио, и није још било пет сати а ја сам већ био на паробродској станици. Разуме се, да сам се са мојим пријатељем поздравио и захвалио му се на пријему, на што ми се извинио, што ме не може испратити: напоменув ми, да му при повратку и опет будем гост.

На паробродској станици већ је у велико било живо. Сам учитељ скоро закрилио цео онај сокак. Ја сам очекивао свога колегу. А приспела прва лађа из Земуна, донела је собом и нашег познаника колегу Земунца. Одма му предамо уверење, и сад смо разгледали хоћемо ли још кога од гостију уочити. Осим нас троје, било је још седморо, дакле свега нас десеторо. Како смо са уверењем имали олакшицу у пола карте, то извадимо карту првог места, те са осталим колегама уђемо у лађу српског паробродског друштва, која се звала „Мачва". Пловљење је било тихо и мирно и ја сам сишао доле у лађу и прелиставао „Годишњак", да би се колико толико упознао са овогодишњим радом главног одбора. Лађа је још застајала код места Гроцка, одакле је са чамца примљено неколико путника у лађу. Местанце ово, које се под брдом губи, доста је велико, кога се гробље са врхунцу брега види, где људи још уз стожер своју рану врше, које стоји као бело стадо у сред зелене шумице. Лађа је још стајала код Смедерева града, где се још и сад види градић као одбрана у виду јака троугла. Одавде у Дубравицу, где стигосмо после више од четир сата пловљења. Ту је чекало више од тридесет које отворених које затворених кола и каруца. И изишав, свако се то гурао, да што пре дође до кола. Пред нас је изишао један члан одбора за дочек, учитељ пожаревачки Илија Гојковић, сместио нас у кола и упутио кочијаша, да нас одведе у гостиону српске круне, названу код Зоје. Јурили смо доста брзо, јер су коњи нашега сељака јаки и дурашни били, да скоро ни осетили нису, да нас петорицу возе. Нама у сретање гонили су људи на воловима и кравама разну трговачку робу пут Дунава. Крај пута могло се још видити по који чопорак свиња и оваца. У половици пута застали смо код неког забрана крај бунара лађане водице, да се мало коњи одморе, а и да би могао наш кочијаш лакше и цигаретлу дувана савити. Не за дуго кренули смо се и после вожње нешто више од једног сата стигли смо, по доста рогобатној калдрми, у Пожаревац. Исплатив кочијаша, сишли смо се доле у речену гостиону, где нас је дочекао други учитељ пожаревачки Михајло Стевановић. Одредише нам станове и ми се повукосмо у собе, да се отресемо од прашине. Одмах се за тим појависмо и заједнички прионусмо јелу, које нам је добро пријало. После ручка смо мало и прилегли. Око три сата смо пошли, да разгледамо Пожаревац, а и место, где ће се држати скупштина.

Скупштина се имала одржати у дворани општинске гостионе на спрату, у којој су била смештена три дуга низа скамија. Напред стол за председника, стол за чланове главног одбора, секретаре и госте. О зидовима су висиле разне слике педагога и других заслужних људи, са још неколико слика краљевине Србије. У предсобљу продаване су разне књиге, часописи и слике. Доле се пак могла добити чаша пива, попити кафа а и појести по који „ћевапчић".

Разгледали смо и основну школу која је пространа, дуж које је врло велики коридор. Женска школа је за себе. Да разгледамо гимназију, на услузи нам је био сам директор завода г. Мита Живковић познати приповедач. Походили смо и цркву. Служило се вечерње; а по вечерњи било је опело неке жене. Одстојали смо. Исто је као и код нас, само кад се запоје: „Придите посљедње је целованије" свештеници полазе ближе олтару да би присутни с једне и друге стране лакше целивали. Донешено је и кољиво које се напред пред барјацима носи. У цркви свако добија провлак. И они имају мртвачка кола, која су у стаклу затворена; које је са здравствених обзира и практичније. У Пожаревцу је још једна мала црква, коју је тамошњи почасни прота о свом трошку саградио. Видео сам и сватове; од наших се разликују у томе што и кум и стари сват купују сваки по две свеће, које пред њима носе њихови момци, који су опет обдарени даровима сигурно од младе и младожење, који су им остраг на раменима приденути, да свако видети може. Свештеници се носе као и наши, само што место шешира носе оне њине дињe, да тако назовем. И ма да је и код њих пропис, да носе плаве појасе; слабо ћете код њих наћи, већ већином са тканицом, каква му је већ код куће откана, тако да је то шаренило у свим бојама. Црвени појаси и код њи су сад одличија. Иначе је у Пожаревцу доста свештеника и из суседних парохија, те на села иду тек по дужности. Је ли ово оправдано, то ће они сами најбоље знати. Кажу истина, да је о томе и спора било.

(Наставиће се)

Вести из места и са стране.

Наш краљ у Сенти. Јуче у 7 сахата пре подне стигло је Његово Величанство наш цар и краљ у Сенту, која је сва прекрасно и свечано декорирана била. На железничкој станици поздравили су га искупљени великодостојници, међу којима је био и бачки владика Герман, који је краља поздравио у име српског свештенства. Када се је краљ за тим појавио одушевљени народ га је бурним клицањем поздравио: Живио и Eljen, којим усклицима не беше краја. Одатле је краљ пошао у свој стан, који му је приређен у „Хотелу Евђену". Праћен одушевљеним поздравима множине света. Непрегледна множина света са стране и из места прекрилила је скоро сву Сенту, те је Сента необично живахна била, као какав велики град. Наш краљ ће одавде отићи у Клуж, где ће доћи и председник угарског министарства Банфи, министар Перцел и барон Јожика. Међу присутним народом у Сенти влада необична радост и расположење, што је могао дочекати тако ретко

уживање, да види свога узвишеног владара у својој средини. Како јавне зграде тако и приватне куће свечано су украшене и искићене, једном речи све је тако дивно удешено, да човек једва може познати дотадању Сенту. На нашу Малу Госпојину била је у нашој срп. прав. цркви свечана архијерејска служба, на којој је служио бачки владика Герман а певали су ђаци новосадске гимназије. Црква је била дупком пуна света, међу којима је много и иновераца било. Новосадски ђаци тако су складно певали за време службе, да су изазвали код свију опште допадање и одобравање. Владика је одсео код ондашњег месног пароха.

И „Омладински" је проговорио. Пре неки дан читали смо у „Пестер Лоју" изјаву др. Лазе Секулића где опровргава неку вест, што су их донеле извесне мађарске новине, па се управо не можемо довољно да начудимо, како су господа у Ср. Карловцима, тако осетљива према писању пештанских листова, а како им је мало или ни мало стало до тога, шта и како о њима суде и пишу српски листови?! До сада су скоро сви овострани српски листови, може се рећи једногласно осудили патријарха, да је он највећи кривац у скроз незаконитој и на нашој аутономији не основаној продаји беочинске каје — па зашто господин „Омладински" не нађе за добро, да и те гласове побије? Да то случајно не значи, да су ти гласови истинити, и да их нико побити не може?! Или је можда и његовом дрском господару девета брига, шта ће на све то рећи народ српски?! Да да вама је то главно оће те ли онима у Пешти угодити, а народу како бог да!

Из Ирига нам пишу: „Данас, на Малу Госпјину, освануло написано на кућама, на пијаци и другим сокацима: „Шандорска афера" и „Беочинска каја". Шта буде даље јавићу вам."

Није истина. У последњем броју „Српскога Сијона" стоји, како су се сви свештеници приликом скупштине свештеничког удружења поклонили патријарху, и како су му сви поднели повереницу. То апсолутно није тачно и истинито речено, јер ми смо већ од толико њих добили обавештења, да они нису патријарху никаку, ни писмену, ни усмену повереницу давали. А и за што би, ваљда зарад срамног поступка са продајом беочинске каје — или можда зарад повреде српске аутономије и српског образа?

Нов војнички свештеник. Дознајемо да ће за који дан бити наименован темишварски конзисторијални бележник, Видицки, за српског православ. војничког свештеника са седиштем у Фијуми.

Нови адвокат. Уважени и вредни Србин католичке вере др. Лујо кнез Војновић, положио је ових дана адвокатски испит са одличним успехом. Честитамо младом Србину и желимо му сваку срећу у новом положају.

Верили се. Дражесна Српкиња Катица Маринковић из Орловата и Јован Адамовић из Митровице — верили су се.

Читуља. У Руми је умро 8. (20.) овог месеца Сима С. Стаић, трговац, у 56. својој години. Као председник српске црквене општине, он је светлио примером, те управо румска православна општина може жалити, што је изгубила тако савесног чувара црквеног и народног добра. Тај честити Србин умро је од удара капље. Нек му је лака земља и вечан спомен међу нама!

Читуља. Из Аде нам јављају, да је ових дана у 30. тој г. живота свога преминуо Паја Дудварски јединац Гиге Дудварског велепоседника ондашњег. Укоп беше свечан, што је заслуга месног свештенства, поп Коњевића из Мола и месног певачког друштва. Ожалошћени отац изгуби јединца а ми ваљаног Србина, јер би Паја и у будуће многа добра Српству учинио.

Нова земљорадничка задруга. Из Лесковца у Србији јављају, да су сељани општине Конопничке и општине Шишавачке, на дан св. Симеона, земљорадничког патрона, на скупу код цркве сложили се да оснују удружење под именом „Земљорадничка Задруга св. Симеон." Циљ овом удружењу биће, да се, народ привикава на штедњу па да се од те штедње помаже међусобно у случају нужде и невоље.

Поклон народном музеју у Београду. Јозеф Вортман, банкар у Бечу, поклонио је преко српског министарства иностраних дела, као дар српском народном музеју у Београду, хиљаду динара у злату, за успомену на срећно спасење краља Александра у Бијерицу.

Нов комад. У Београду ће се представљати 26. о. м. први пут „Потера", нов позор. комад Јанка Веселиновића и Илије Станојевића.

Лепа појава. Михаило Ковачевић, начелник окр. пожаревачког позвао је све среске начелнике свога округа, да сваки у свом срезу упише све школе на кола „Српске Књижевне Задруге". Мило нам је што се нашао у Србији један чиновник, који је као члан оснивач „Српске Књижевне Задруге", појмио задатак задругин и постарао се да омогући њен опстанак.

Труба од земље. Станко-Здравковић, лончар из Лесковца у Србији, израдио је и прошле недеље послао на пожаревачку изложбу — војну пешачку трубу али не од плеха него од земље. Глас ове трубе раван је и у свему једнак гласу обичне плехане трубе.

Спавала четири дана. На лађи, која води из Будимпеште у Беч, нашли су једну елегантно обучену девојку да спава. Како је нису никако могли пробудити, то су је на паробродској станици у Коморану изнели и однели у болницу. Тек се пети дан пробудила и наставила свој пут у Беч, премда је потпуно здрава и при себи.

Француски професор у Београду. Чувени професор математике на париском универзитету Пикаро, стигао је пре два дана у Београд. Пикаро је одсео код једног од својих српских ђака, који се у Паризу учио.

Затварање пристаништа. Од 1-ог децембра ове год. затворено је Севастопољско пристаниште као трговачко пристаниште, и од тога дана постаје искључиво ратно пристаниште. На место Севастопоља у октобру т. г. предаће се саобраћајуново сграђено трговачко пристаниште у Теодосији.

Нове дворске госпође. Наша царица и краљица Јелисавета, именовала је пре неки дан за своје дворске госпође: грофицу Анастасију Килмансег, грофицу Јелисавету Пејачевић-Вировитичку и грофицу Марију Бомбелес.

Почетак предавања. Предавања на српској гимназији и на српској основној школи у Цариграду, отпочињу редовно сутра у понедељак 11. септембра ове год.

Трговина.

Нови Сад, 9. септембра. Пшеница прве каквоће 5 фор. 70 нов. Пшеница средња 5 фор. 30—50 нов Пшеница лакша роба 5 ф. 20—30 новч. Наполица 4 фор. 60—80 н. Јечам 4 ф. 50—60 н. Зоб 5 фор. 10—20 нов. Кукуруз у зрну 5 ф. 10—20 Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор., дебела паљена 62 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	46 н.
„ средњи	44 н.
„ лаки	40 н.

Све од 1 килограма.

Теоци	12—20 ф.	по комаду.
Јагњци	7—12 ф.	по пару.
Овци	8—16 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

8. септ. било је 0·97 метара, а 9. септ. било је 0·98 мет.

Најновије вести.

Сазив српске скупштине. За сигурно се држи, да ће се одмах по повратку краљевом у Београд, решити питање о сазиву народне скупштине у своје редовно заседање. То време кад ће се скупштина састати биће по свој прилици у другој половини месеца новембра. Предмети, које ће ова скупштина имати да решава јесу царински спор са Аустро-Угарском, грађење нових железница и друге економске и индустријалске ствари.

Јавна благодарност.

Богу се благом прохтело, да ми моју милу и нигда незаборављену жену Софију у њеном најлепшем веку за навек к себи позове на моју голему и непрежаљену жалост. Услед те црне коби похиташе ми сродници, пријатељи и познаници да ми свако на свој начин било лично, или полагањем венаца на одар покојничин, било брзојавом или иначе писмено са изјавама саучешћа ублаже преголему моју тугу и болно срце за милом покојницом, ради чега овим изјављујем своју најтоплију благодарност како свима сродницима, пријатељима и познаницима, тако и овдашњој српској занатлијској задруги, која је корпоративно са друштвеном заставом до вечне куће испратила милу ми покојницу, као и свима осталима, који су било ма чим одали последњу почаст непрежаљеној покојници и тиме настојали мени ма и најмање ублажити ову црну судбину, која ме је овако горко задесила, нека је овим путем од мене тужног и ојађеног изречена вечита и срдачна хвала.

У Сомбору 6. (18.) септембра 1895 год.

Миливој пл. Каракашевић
књижар.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНИ
МЛАЂИ СПОМОЋНИК
који потпуно разумева продају памука, може одмах ступити у радњу
Панте Спаића Сина
1—3 **у Митровици.**

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
М. ПАНАЈОТОВИЋА
У МИТРОВИЦИ 2—8
потребује ваљана помоћника и шегрта из боље куће. Ступити могу одма.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ".

ВАНРЕДНА ПРИЛИКА. ВАНРЕДНА ПРИЛИКА.
СА 50% ПОПУСТА.

Препоручујемо поштованој публици доле наведене књиге са 50% попуста у књигама нашега издања, или изабране књиге без попуста а за то увезане у лепе црвене корице. — Књиге су од најприпознатијих српских и страних писаца.

НАСЛОВИ КЊИГА СУ ОВИ:

Ударац Омер-паше на Црну Гору 50 н. — **Ђулићи увеоци**, песме З. Ј. Ј. 60 нов. — **Отма Мурић града**, од Арања, превео З. Ј. Ј. 60 н. — **Пред васкрс српски**, бојне песме Мите Поповића 1 фор. — **Слободијада**, епски спјев у десет пјесама П. П. Његоша 70 н. — **Бјегунац**, новела Мавра Јокаја 25 н. — **Бој на Косову** или Милан Топлица и Зорида 75 н. — **Вештица**, новела од В. М. Миљковића 25 н. — **Војнички живот**, слике и прилике написао Ед. де Амичис 50 нов. — **Гробар**, приповетке Карла Сабине 40 нов. — **Два пријатеља**, приповетка написао А. Р. Ле Саж 35 н. — **Делфин**, најбржи брод прича Жил Верна 35 н. — **Дим**, од Тургењева превео И, Вучетић 1 ф. — **Драга**, приповетка, од Божене Њемцове 40 н. — **Досија**, роман од Анри Гревиља 65 нов. — **Из Црне Горе и Приморја**, приповетке Симе Матавуља 65 нов. — **Јелка**, новела Косте Ристића 25 н. — **Јермола**, роман Ј. И. Крашевског 70 нов. — **Кенчелер**, путнички дневник Ц. Р, Казалона од Ж. Верна 80 н. — **Кобна заклетва**, роман из енглеског живота 80 н. — **Љубомир у Јелисиуму** или Светозар и Драгиња у 3 књиге 3 ф. — **Мартин Пац**, прича Жила Верна 30 н. — **На селу и пољу**, слике и прилике из српског живота 60 н. — **Нана**, од Емила Золе, у две књиге 2 ф. — **Најодабраније** приповетке, из хиљаду и једне ноћи 60 нов. — **Невјера**, приповетка из народног живота, од С. Данчића 20 н. — **Новеле А. Дигасинског**, с пољског Рајко 60 н. — **Палата и чатрља**, Болеслава Пруса, роман с пољског Рајко 60 н. — **Патње под облацима**, прича Жил Верна 30 н. — **Песник и свет**, од Крашевског, с пољског Рајко 80 нов. — **Приповетке** Тургењева превео Б. Константиновић II. књига 40 н. — **Приповетке** Шенкјевића, превео с пољског Рајко 90 нов. — **Приповетке** М. П. Шапчанина, књига III. 60 н. — **Приповетке** М. П. Шапчанина књига V. 70 нов. — **Приповетке** М. П. Шапчанина књига VI. 75 нов. — **Приповетке** Милана Савића у три књиге 75 н. — **Стари глумац**, приповетка П. Ђулаија, С. Петровић 40 н. — **Старо време стари обичаји**, од Лук. Сјеменског 25 н. — **Сужањ и ухода**, од Лукијана Сјеменског 20 н. — **Удадба Беатрице**, роман Конвија 80 н. — **Црна Ивдија**, приповетка Ж. Верна 80 н. — **Шумарева Ћерка**, из српског живота од Ст. В. Поповића 85 н. — **Адам и берберин**, шаљива игра у 5 чинова од Игњатовића 60 н. — **Дубравка**, од Ђива Гундулића у три чина 40 н. — **Ај људи што се не жените**, шаљива игра у 4 чина 50 н. — **Лажа и паралажа**, весело позориште од Ј. Ст. Поповића 25 н. — **Максим Црнојевић**, трагедија у 5 чинова од др. Л. Костића 40 н. — **Отело**, трагедија у 5 чинова од Шекспира 50 н. — **Пера Сегединац**, трагедија у 5 чинова од др. Л. Костића 60 н. — **Роман сиромашна** младића драма у 5 чинова од Фељета 40 н. — **Стрелац**, драмски спев у 5 чинова од Фридриха Халиша 50 нов. — **Суламка**, жалосна игра у 5 чинова од Фрид. Кајма 40 нов. — **Виноградарство** и подрумарство 70 н. 1—2

Ванредна прилика — са 50% попуста.

У књигама, или без попуста књиге увезане у лепе црвене корице.

СТЕЧАЈ.

На српској православној основној школи у Гор. Карловцу, која је уједно вежбаоница српске женске учитељске школе, има се попунити место учитеља.

Дужност је учитељева у тој школи поучавати децу у четири разреда тако, да се његов рад у дидактичко-методичком погледу са свим слаже с теоријом, која се у поменутој учитељској школи предаје. Дужност му је надаље цркву редовно полазити, за певницом по потреби појати и дужности црквено-општинскога перовође вршити.

Буде ли учитељ вешт хармоничком певању, предаваће тај предмет пет недељних часова учитељским приправницама, а један недељни час црквено појање ученицима краљевске реалне гимназије.

Плата је годишња: од црквене општине 500 ф. од управе српских народних фондова као доплатак за вежбаоницу 100 ф. евентуално 200 ф. за перводство 100 ф. за хармонијско певање у учитељској школи 200 ф. а у гимназији 40 ф. за тим стан и огрев односно станарину.

При избору учитеља за ово место узеће се нарочит обзир на оне, који поред способности, да предају хармоничко појање и певање имају оспособљење за учитеље грађанских школа.

Ваљано инструисане молбе имају се потписаноме одбору послати најдуже до 1. (13.) окт. о. год

У Горњи Карловци 1. (13.) септ. 1895.

2—2 **Месни школски одбор.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
АРМИНА ДАЈЧА
У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ
потребује старијег и вештог помоћника, који говори осим српског језика немачки, мађарски а по могућству и романски. Ступити може одмах у службу. 2—2

Л. и И. ШОСБЕРГЕР
У НОВОМ САДУ
потребује за своју мануфактурну и помодну радњу једног спомоћника, који је у тој струци вичан. Ступити може одмах. Осим свог материнског језика ваља мађарски и немачки да зна. 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
СТЕВАНА Д. ШИЋАРЕВИЋА
У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ
потребује спомоћника који мађарски говори. Ступити може 1. окт. по рим. 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА И ВЕЛИКЕ ТРАФИКЕ
ТРГОВИНА
ЉУБОМИРА МИХАЈЛОВИЋА
У ПАНЧЕВУ
потребује 3 старија, два млађа помоћника и два шегрта, који одма могу ступити. Првенство имају они који српски, немачки и мађарски говоре. Сваки има у својој понуди тачно навести где је и колико је времена код сваког служио. 3—3

Трговина шпецераја и разних боја
ЈОВАНА ЈАСНИЋА
У НОВОМЕ САДУ
потребује два шегрта из добре куће који могу одма ступити. 2—2

У свима земљама заштићена законом. 7/1
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46
Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.
St. Jakobs капљице за стомак.
Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и ватвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M Fanta, Prag.
ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica
проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.
Једино прави са марком крста и ленгера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.
Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно, Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опорављање доста је једна или две флаше по 3 фор.
Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 45—80

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Малешић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.